

Handläggare
Jenny Bäck
Telefon: 08-50814919

Till
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd 2023-03-23

Skrivelse om lokala myndigheters ansvar för klimatet

Svar på skrivelse från Ola Gabrielson (-) och Gabriella Rehbinder (MP)

Förvaltningens förslag till beslut

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Sammanfattning

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning har den 15 december 2022 tagit emot en skrivelse om lokala myndigheters ansvar för klimatet från Ola Gabrielson (-) och Gabriella Rehbinder (MP). I skrivelsen föreslås förvaltningen att:

- Upprätthålla en plan för hur stadsdelen långsiktigt ska möta klimatkrisen – stadsplanemässigt, socialt och ekonomiskt.
- Ta ansvar för att stadsdelens fysiska utveckling rimmar med Sveriges klimatmål.
- Ta ansvar för ett brett arbete för att förändra invånarnas attityder runt klimat.
- Snarast upprätta en plan för detta under denna mandatperiod.
- Sätta delmål och anslå resurser för dessa i varje årsbudget.
- Redovisa arbetet i månads-, tertial-, och årsberättelser.

Förvaltningen bedömer att det som efterfrågas redan ryms inom befintliga processer och styrdokument, och att det därför inte är nödvändigt att ta fram ett nytt styrdokument. Däremot finns viss möjlighet att inom befintliga processer göra tillägg för att bättre ringa in det som efterfrågas.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Bakgrund

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning har tagit emot en skrivelse från Ola Gabrielson (-) och Gabriella Rehbinder (MP). Skrivelsen inkom den 15 december 2022. I skrivelsen föreslås förvaltningen att:

- Upprätthålla en plan för hur stadsdelen långsiktigt ska möta klimatkrisen – stadsplanemässigt, socialt och ekonomiskt.
- Ta ansvar för att stadsdelens fysiska utveckling rimmar med Sveriges klimatmål.
- Ta ansvar för ett brett arbete för att förändra invånarnas attityder runt klimat.
- Snarast upprätta en plan för detta under denna mandatperiod.
- Sätta delmål och anslå resurser för dessa i varje årsbudget.
- Redovisa arbetet i månads-, tertial-, och årsberättelser.

I skrivelsen ges flera exempel på sådant som önskas ingå i den föreslagna planen. Bland annat lyfts vikten av att ha en krisberedskap för att kunna hantera extremväder och att utsläppsminskande åtgärder är centralt för att kunna förebygga en allt svårare problematik med extremväder. I problembeskrivningen lyfts särskilt stockholmarnas konsumtions- och levnadsvanor, som anges orsaka tio gånger större utsläpp än vad som är önskvärt ur klimatsynpunkt.

För att få ner invånarnas utsläpp föreslås bland annat:

- Åtgärder för att få till ”15-minutersstaden”. Till exempel att det ska finnas välbetalda yrken och bra skolor där människor bor för att undvika pendlingsbehov, att det finns ett gott utbud av närservice i anslutning till bostadsområden för att undvika att människor tar bilen för att handla, ta sig till aktiviteter med mera.
- Författarna lyfter samtidigt förtätningen av Stockholm som problematisk där nya bostäder ofta tar park- eller naturmark i anspråk och gör att trycket på rekreationsytor ökar, att det blir mer trängsel i trafiken med mera. För att stävja detta föreslås en lokal planering på 30-40 års sikt.
- Åtgärder görs för att styra bort från klimatbelastande aktiviteter som till exempel flygresor till semesterdestinationer genom att få till en mer inbjudande hemmiljö med gott utbud av kultur, friluftaktiviteter, idrott, kälkbackar med mera.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Administrativa avdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning instämmer i att klimatfrågan är prioriterad och att ett intensifierat arbete med utsläppsminskande åtgärder är viktigt tillsammans med åtgärder för att förebygga skador från extremväder.

I skrivelsen efterfrågas ett nytt styrdokument för hur stadsdelsförvaltningen långsiktigt ska möta klimatkrisen. Förvaltningen bedömer att det som efterfrågas redan ryms inom befintliga processer och styrdokument, och att det därför inte finns behov av att ta fram ett nytt styrdokument. Däremot finns viss möjlighet att inom befintliga processer göra tillägg för att bättre ringa in det som efterfrågas.

Budget och verksamhetsplan

Klimatarbetet behöver ske på alla nivåer i Stockholms stad och i samhället. Stadsdelsförvaltningen arbetar på uppdrag av nämnden och utifrån kommunfullmäktiges budget. Varje år beslutar nämnden om en verksamhetsplan med budget. Verksamhetsplanen anger inriktningen för förvaltningens verksamhet under året och knyter an till kommunfullmäktiges budget och inriktningsmål. Verksamheterna följs sedan upp vid tertialrapport 1, tertialrapport 2 och verksamhetsberättelsen.

I nämndens verksamhetsplan ingår indikatorer kopplade till utsläpp och andra miljöfrågor. Exempelvis finns indikatorer för att redovisa koldioxidutsläpp kopplade till förvaltningens livsmedelsinköp och hur stor andel av verksamheterna som sorterar sitt matavfall.

Målen och indikatorerna i verksamhetsplanen är bara en del av allt det arbete som uträttas under ett år. I samband med att verksamhetsplanen tas fram finns möjlighet att se över aktiviteter och målformuleringar och därigenom fortsätta utveckla klimatarbetet.

Miljöprogram, klimathandlingsplan och andra styrdokument på miljöområdet

Utöver det som lyfts i kommunfullmäktiges budget utgår förvaltningens miljöarbete från stadens miljöprogram och tillhörande styrdokument. Det finns ett flertal olika handlingsplaner på miljöområdet där förvaltningen löpande arbetar för att nå angivna mål. Stadsdelsförvaltningen har även en lokal klimat- och miljöhandlingsplan som baseras på miljöprogrammets innehåll. Både miljöprogrammet och klimathandlingsplanen sträcker sig över perioden 2020-2023 och kommer uppdateras 2024. Förvaltningen

kommer i samband med detta att uppdatera den lokala klimat- och miljöhandlingsplanen.

I stadens klimathandlingsplan finns beting utdelade till centrala förvaltningar med krav på hur mycket varje förvaltning ska minska sina koldioxidutsläpp över tid. Några sådana beting finns i dagsläget inte för stadsdelsförvaltningar. Däremot finns det riktlinjer om hur stadsdelsförvaltningar bör arbeta för att minska sina utsläpp, till exempel lyfts möjligheten att minska utsläpp från livsmedelsinköp och annan konsumtion, avfallsminskande åtgärder och arbetet mot fossilfri organisation 2030.

Förvaltningen arbetar sedan flera år tillbaka för att minska sitt utsläpp inom de ramar där förvaltningen har rådighet. Exempelvis bedriver förvaltningen, och framför allt Avdelning förskola, ett framgångsrikt arbete med att få ner klimatutsläpp kopplade till livsmedel där Avdelning förskola använder sig av klimatberäknade menyer.

Förvaltningen arbetar också för att nå målen om en fossilfri organisation 2030. Detta sker genom att byta fossilbilar mot elbilar, men också genom att köpa in elcyklar och elmopeder. Vid inköp av dessa har klimatinvesteringsmedel använts. Ett motkrav är då att inköpen av elcyklar och elmopeder ska leda till minskat bilåkande. Under 2022 kunde förvaltningen minska med en bil.

Under 2023 har förvaltningen åtagit sig att öka organisationens kännedom om förvaltningens resepolicy som uppmuntrar medarbetare till att gå, cykla eller åka kollektivt när så är möjligt.

I kommunfullmäktiges budget för 2023 lyfts särskilt att såväl organisationens som invånarnas konsumtionsbaserade utsläpp måste minska. I nämndens verksamhetsplan framgår det att stadens plaststrategi ska tillämpas inom hela organisationen. I detta ingår att minska förbrukningen av engångsartiklar, välja bort plast med fossil råvara och få till en övergång till mer hållbara alternativ, vilket ger klimatvinster både utifrån minskade inköp samt minskad avfallsmängd.

Klimatanpassning

Stockholms stad har en handlingsplan för klimatanpassning där många av åtgärderna berör stadsdelsförvaltningarna. Planen gäller för 2022-2025 men ska ses som ett långsiktigt dokument som ska vara ett stöd för åtgärder under lång tid framöver. Förvaltningen har ett pågående arbete med klimatanpassningar och kommer fortsätta med implementering av handlingsplanen.

Under 2023 har förvaltningen sökt klimatinvesteringsmedel för utdikning vid Enskedefältet. Syftet är att minska områdets sårbarhet för framtida översvämningar. Sedan flera år tillbaka har förvaltningen också arbetat med lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD-åtgärder), som även det bidrar till minskad sårbarhet vid skyfall. I år fortsätter satsningen med två projekt inom ramen för Grönare Stockholm, inom vilka flertalet LOD-åtgärder planeras.

För att bättre kunna hantera värmeböljor har stadsdelsförvaltningens vård- och omsorgsboenden och förskolor tagit fram strategier för hur de ska hantera långvariga värmeböljor. Förvaltningen har också ansökt om klimatinvesteringsmedel för att sätta upp solskydd på förskolegårdar samt för trädplanteringar på flertalet platser. Plantering av träd ger bättre omhändertagande av dagvatten samtidigt som träden på sikt också ger skugga och en svalare närmiljö.

Uppföljning av översiktsplanen

I skrivelsen föreslås det att stadsdelsförvaltningen tar fram en lokal långsiktig stadsplanering på 30-40 års sikt. Stadsdelsförvaltningen omfattas av Stockholm stads översiktsplan och medverkar även i framtagandet och uppföljningen av översiktsplanen. I översiktsplanen finns uttalade mål om att hela Stockholm ska erbjuda en god offentlig miljö med levande lokala centrum. Bland annat lyfts det att det ska finnas en god närservice, trivsamma miljöer och nära till parker och natur. Även vikten av att bygga för att kunna klara målet om ett fossilfritt Stockholm lyfts in, liksom behovet av att bygga klimatanpassat för att förebygga problem med extremväder.

Just nu pågår arbete med planeringsstrategin, där översiktsplanen ses över. Under denna process tar man ställning till förändrade planeringsförutsättningar, översiktsplanens aktualitet och stadens fortsatta arbete med översiktsplaneringen. Stadsdelsförvaltningen bidrar i denna process genom att komma med synpunkter och inspel om sådant som är viktigt för stadsdelsområdet. I processen tas bland annat upp hur förvaltningen bedömer att utvecklingen fram till år 2040 kommer se ut. Genom det bedömer förvaltningen att de lokala frågorna fångas upp i befintlig process och att det inte finns behov av en lokal plan motsvarande stadens översiktsplan.

Detaljplaneprocessen

Stadsdelsförvaltningen involveras alltid i detaljplaneprocessen för detaljplaner inom stadsdelsområdet. Detta sker genom en rutin som kallas "Ledstången" där medarbetare på exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, miljöförvaltningen, trafikkontoret och berörd stadsdelsförvaltning deltar. Möten hålls återkommande

under hela planprocessen med start i tidigt skede. Därigenom ges förvaltningen möjlighet att lämna synpunkter och komma med förslag under hela planprocessen.

Vid framtagande av detaljplaner prövas det alltid om planen bedöms medföra ”betydande miljöpåverkan”. Oftast bedömer man att så inte är fallet, men vissa miljöbedömningar ingår ändå alltid. Exempel på sådant som alltid tas med är dagvattenutredningar, skyfallsbedömning, miljöteknisk markundersökning och ekologiutredning.

När förvaltningen granskar nya detaljplaner kontrolleras det bland annat att skyfallsriskerna är beräknade och att dagvattenhanteringen är väl beskriven. I de fall grönytor tas i anspråk granskar förvaltningen att tillräckliga åtgärder för grönkompensation tas med, som till exempel åtgärder för biologisk mångfald eller trädplantering.

Förvaltningen brukar i samband med nya detaljplaner också bidra med underlag kring behov av förskolor och andra typer av verksamheter som drivs av förvaltningen. Förvaltningen brukar även lyfta att verksamheterna ska kunna nås från gång- och cykelvägar och ligga nära bostäderna.

Parkplaner

Förvaltningen har parkplaner för de olika stadsdelsområdena. Dessa används för att planera för skötsel och utveckling av park och närnatur, bland annat med syftet att skapa en trivsamt närmiljö för boende. I de fall detaljplaner inkräktar på park- eller naturmark utgår stadsdelsförvaltningen från de lokala parkplanerna till för att värdera vilka ytor som har stort värde och vilka som skulle kunna undvaras.

Förvaltningen delar bilden av att den ökade exploatering medför att de parker och grönområden som finns ska räcka till fler invånare och rymma fler funktioner. Förvaltningen är genom detaljplaneprocessen med och påverkar var nya byggnationer kan ske, men kan inte påverka mängden nya byggnationer och bostäder.

Invånarnas attityder kring klimat

Miljöförvaltningen genomför regelbundet en medborgarenkät om stockholmarnas miljövanor. Den första enkäten genomfördes 2004 och den senaste 2021. Enkäten visar på ett ökande intresse för miljöfrågor, där 74 procent av de svarande angav att de är ganska intresserade eller mycket intresserade av miljöfrågor år 2021

(motsvarande siffra under 2004 var 60 procent). Enkäten finns redovisad på miljöbarometerns hemsida¹.

Förvaltningen har för närvarande inget riktat arbete för att öka engagemanget hos invånarna. Däremot är förvaltningen en stor arbetsgivare och många som arbetar inom förvaltningens verksamheter är bosatta i stadsdelsområdet. Förhoppningen är att förvaltningen, genom att öka kunskapen om miljö och klimat på arbetsplatserna, även ska kunna se en ökad kunskap hos invånarna. Om man till exempel lär sig att källsortera sitt avfall på arbetsplatsen kanske man även tar med sig den kunskapen hem. Dessutom är miljö och klimat ett tema som ofta genomsyrar pedagogiken på förskolorna, vilket bäddar för att de barn som växer upp får med sig viktiga kunskaper om miljö och klimat.

Förslag

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Anna Larsson
Avdelningschef
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Bilaga

Skrivelse om lokala myndigheters ansvar för klimatet

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2023-03-07
Anna Larsson, Avdelningschef	2023-03-06